

Arbetet med donationer av insektsamlingar vid Naturhistoriska Riksmuseet

JOHANNES BERGSTEN, GUNVI LINDBERG, HEGE VÅRDAL, NIKLAS APELQVIST, YNGVE BRODIN & MATTIAS FORSHAGE

Bergsten, J., Lindberg, G., Vårdal, H., Apelqvist, N., Brodin, Y. & Forshage, M.: Arbetet med donationer av insektsamlingar vid Naturhistoriska Riksmuseet. [**The work with donated insect collections at the Swedish Museum of Natural History.**] – Entomologisk Tidskrift 134 (4): 153-162. Uppsala, Sweden 2013. ISSN 0013-886x.

We describe the work with donated insect collections at the Swedish Museum of Natural History (NRM) in Stockholm, Sweden. The museum receives donations yearly from amateur entomologists, and they are an important contribution to the enrichment of the collections. For the collector it is satisfying that a public institution takes on the long term responsibility of safeguarding the scientific value in a collection, curating and making it available for study. Significant donations in the last years include that of Lars Huggert (Hymenoptera, Coleoptera), Hans Bartsch (Diptera) and Anders N. Nilsson (aquatic Coleoptera) to name a few. The curatorial and digitizing workload at the Entomology collection are unfortunately not matched by staff funding, and as at other European museums volunteer work constitute vital and invaluable help. We acknowledge especially some of the volunteer work in the Coleoptera and Hymenoptera collections. Recently we have engaged with amateur entomologists by organizing taxon-specific workshops at the museum which has stimulated exchange and collaboration. The Hymenoptera-day was visited by 30 participants, and the Diptera-meeting by 49. As an example of what happens with a donation once it reaches the museum, we describe the work with a recent Coleoptera collection donation by Jan Olsson, Vallentuna. A few highlights from the unidentified material, including the Archostematan beetle *Priacma serrata* (Cupedidae) and the false jewelbeetle *Schizopus laetus* (Schizopodidae), are presented as they were new to the NRM collections. We also bring attention to two new websites: www.naturarv.se is the webportal presenting digitized material in Swedish natural history collections. Both metadata on specimens and photos are made searchable here. We also launch a new webpage at www.nrm.se/insekts-donationer where we write about new donations to the Entomology collections, with Jan Olsson's Coleoptera collection first out.

Johannes Bergsten, Gunvi Lindberg, Hege Vårdal, Niklas Apelqvist, Yngve Brodin & Mattias Forshage, Naturhistoriska riksmuseet, Box 50007, SE-104 05 Stockholm. E-post: johannes.bergsten@nrm.se, gunvi.lindberg@nrm.se, hege.vardal@nrm.se, niklas.apelqvist@nrm.se, yngve.brodin@nrm.se, mattias.forshage@nrm.se

Naturhistoriska Riksmuseet (NRM) får varje år in donationer av insektsamlingar. Ibland handlar det om mindre tillskott av intressanta fynd, kompletteringar av arter som saknas vid NRM eller väl omhändertaget material från någon inventering. Håller materialet hög kvalitet vad gäller preparering, etikettering, förvaring och bestämning

är det alltid varmt välkommet och tas tacksamt emot. Är det arter som saknas i NRMs samlingar är vi extra tacksamma. Vi planerar att inventera täckningen av de svenska arterna i NRMs samlingar och göra listor på de arter som är dokumenterade från Sverige men som saknas. Vi vill också göra allt detta tillgängligt på nätet. Ambi-

Figur 1. Stekelintendent Natalie Dale-Skey från naturhistoriska museet i London på arbetsbesök vid riksmuseet oktober 2013. Hon överför materialet i en Chalcidoid-låda från Lars Huggerts samling till unitasksystem i standardlådor för svenska samlingen.

Natalie Dale-Skey, Hymenoptera curator from the Natural History Museum in London, working on Lars Huggert's Chalcidoid collection during a work visit in October 2013.

tionen är att ha beläggsexemplar av alla i Sverige förekommande arter i samlingarna, antagligen ouppnåeligt men likväl eftersträvarsvårt. I grund och botten är samlingarna vid NRM och vid andra museer det svenska folkets gemensamma natur- och kulturarv. NRM inrättades som en nationell angelägenhet, samtidigt som det redan från början men på senare år alltmer tagit plats i det internationella forskarsamhället (NRM, 1916, 1989). Men parallellt med att samlingarna ska vara del av en globalt tillgänglig gemensam resurs för forskare, är det fortfarande enormt viktigt att det är tillgängligt för den svenska allmänheten, och i synnerhet de engagerade amatörerna. Arbetet med samlingarna, vårdandet och tillgängliggörandet finansieras helt av skattebetalarnas pengar. Självklart ska samlingarna (största delen finns bakom kulisserna och reflekteras knappast i utställningarna) därför vara tillgängliga för att användas som en referenssamling av alla som så önskar. Ett mejl eller telefonsamtal räcker för att boka tid och komma förbi för att konsultera referenssamlingen, fotografera eller jämföra arter av den grupp man är intresserad av. Även det omfattande entomologiska biblioteket är tillgängligt för den som söker litteratur. Biblioteket är en sammanslagning av avdelningens eget bibliotek och Entomologiska föreningens bibliotek som förvarats på museet

alltsedan 1880-talet och 1955 slutligen mottogs av staten som gåva (Nyholm 1956)!

Varje år får vi också in en eller flera större insektsamlingar. Ofta handlar det om någons livsverk över flera decennier, ibland halvsekel, och tusentals och åter tusentals timmar i fält, under preparationsmikroskopet och vid bestämningsböckerna. Sådana samlingar är naturligtvis otroligt värdefulla och tas emot med stor tacksamhet. Ibland är det samlaren själv som på ålderns höst eller då annat intresse tagit över kontaktar oss för att donera sin samling. Men ganska ofta är det entomologiska intresset aktivt brinnande till livets slut och det är efterlevande släktingar som kontaktar oss för att donera samlingen. Oavsett vilket så känner vi på NRM ett stort ansvar över förtroendet att för framtida generationer bevara det vetenskapliga värdet av dessa livsverk och tillgängliggöra samlingarna på plats och digitalt via nätet. Entomologer runt om i landet är naturligtvis en av de grupper vi har mest kontakt med, men vi har också mycket besök av forskare från andra länder, lärare, skolklasser, dagis, konstnärer, studenter, doktorander, journalister, m.fl.

Några samlingar som kommit in nyligen

2006 donerades Lars Huggerts samling av ungefär 22900 exemplar steklar, 2000 flugor och

30800 exemplar skalbaggar till NRM via hustrun Sylvia Viitalähde. Om Lars Huggerts liv och gärning kan läsas i dödsrunorna skrivna av Ove Eriksson (2003), Mikael Sörensson (2003) och Anders Nilsson och Roger Pettersson (2003). En separat artikel om hans liv och samling planeras när hela donationen har inkorporerats i NRMs samlingar och vi har detaljerad information om hur donationen har berikat NRMs samlingar. Hans samling av parasitsteklar var kanske den mest värdefulla samlingen ur ett vetenskapligt perspektiv. Lars beskrev själv 80 nya stekelararter, framförallt i familjerna äggmärkarsteklar (Scelionidae), hyllhornsteklar (Diapriidae) och gallmyggsteklar (Platygastridae). Dessa familjer utgör även huvuddelen av donationen med tiotusentals exemplar av 765 arter, men det finns också exemplar av 90 arter svartsteklar (Proctotrupidae) och representanter för 450 arter av glanssteklar (Chalcidoidea). I samlingen finns ett stort typmaterial som definierar användningen av dessa namn och som redan efterfrågats och lånats ut till utländska forskare (Fig. 1; jfr Sörensson 2003). I donationen ingick knappt 150 typexemplar tillhörande 63 av de arter Lars Huggert beskrev.

2011 gick Hans Bartsch bort, hastigt och alltför tidigt, och vi är många som saknar denne outtröttliga Diptera-entusiast och blomflugespécialist som hade så mycket kvar att ge (dödsruna av Ingemar Struwe, 2011). Hans samling kom till NRM under juni 2011 och omfattade cirka 35 000 myggor och flugor. De 15 300 blomflugorna är nu inkorporerade i den svenska samlingen, till exempel de blomflugor som var modeller för Hans storverk om blomflugor (Bartsch m.fl. 2009). Det är ännu inte ihopräknat hur många nya arter samlingen bidrog med till NRMs svenska Diptera-samling, men det kommer att bli många. Samlingen innehöll också 655 exemplar vägsteklar, bin, rovssteklar och guldsteklar som huvudsakligen samlats i förbindelse med Hans arbete i Lindormsnäs grustag. Alla steklar är registrerade i Hans egen databas och rapporterade i Artportalen.

Av andra nyligen inkorporerade samlingar kan nämnas Jan G Petersons fjärilar som kom in efter hans död 2008. Olle Robin skänkte, fortfarande aktiv, sin skalbaggsamling 2009. Den omfattande fjärilssamlingen från Stig Torstenius,

Figur 2. Lars-Åke Pettersson i arbetsrummet hemma i Väse efter att lådorna plockats ut och packats i en väntande skåpbil för donation till riksmuseet.

Lars-Åke Pettersson in his workstudio in Väse after the Lepidoptera drawers were packed in the waiting truck outside for transport to NRM.

en för alla Stockholmare välkänd fjärilsprofil och ”vädergubbe” i föreningen, kom in 2004. 2011 donerade Lars-Åke Pettersson i Väse sin fjärilssamling i samband med en flytt (Fig. 2). Samma år tog vi emot en fjärils- och stekelsamling från Sven Johansson på Öland. Under 2012 påbörjade Gunnar Hallin en donation av ungefär 15000, huvudsakligen svenska, gaddsteklar till NRM och hittills har vi fått 6314 väletikerade steklar i föredömligt skick. Gunnar har satt djuren i NRMs egna unitaskar som vi har skickat ut på förhand och han har även förberett Excel-ark med all nödvändig information om steklarna som underlättar enormt för personalen som skall ta hand om donationen.

Under innevarande år (2013) har vi bland annat fått ta emot två skalbaggsamlingar av Jan Olsson och Anders N. Nilsson. Jan Olssons samling beskrivs nedan som ett exempel på vad som händer efter att vi mottagit en samling på NRM. Anders N. Nilsson är en världsauktoritet på vattenskalbaggar (framförallt Dytiscidae) och hans samling är naturligtvis av oerhört vetenskapligt värde med ett omfattande typmaterial. Den

Figur 3. Färdigkuraterade lådor: – a) en låda med bladbaggen *Clytra quadripunctata* (Linnaeus, 1758) sorterade efter landskap. Hela Svenska bladbaggesamlingen har blivit kontrollbestämd och upparbetad på detta sätt av Hans-Erik Wanntorp. – b) en låda med vägstekeln *Anoplius viaticus* (Linnaeus, 1758) där allt material är kontrollbestämt av Johan Abenius. Hela svenska vägstekelsamlingen är individregistrerad och sökbar på www.naturarv.se. – c) en låda från världssamlingen av familjen Helotidae där allt är individregistrerat, alla arter avfotograferade och typmaterial tydligt utmärkt. Notera att alla lådor har expansionsutrymme samt är ordnade i unitasksystem som gör omflyttningar enkla.

Curated drawers from the Swedish and world collections. – a) a drawer with the Chrysomelid beetle *Clytra quadripunctata* (Linnaeus, 1758) sorted in unit trays according to provinces. The entire Swedish Chrysomelidae collection has been worked through to this standard and determinations verified/corrected by Hans-Erik Wanntorp. – b) A drawer of the Pompilid wasp *Anoplius viaticus* (Linnaeus, 1758) with all specimens verified by Johan Abenius. The entire Swedish Pompilidae collection has been databased and is searchable on www.naturarv.se. – c) a drawer from the world collection of Coleoptera family Helotidae, with all material digitized, all species photographed, and type material clearly marked out. Metadata and photos are available on www.naturarv.se. Note that all drawers have room for expansion and are organized in unit trays for ease of future reorganization.

kommer behandlas senare i en särskild artikel. Både Jan och Anders är exempel på entomologer vars samlingar vi får in, inte som en följd av att de avlidit, utan tvärtom för att de med lika stor entusiasm, beslutsamhet och energi som de tidigare ägnade insektssamlandet nu ägnar åt nya passioner. Exempel på fler personer som har donerat värdefullt material i årtal och fortfarande gör det, är Lars Norén och Johan Abenius. Förstnämnde har dessutom gjort en enorm insats med att sätta svenska bisamlingen i ordning vilket vi är mycket tacksamma för.

Amatörentomologprogrammet

Amatörentomologprogrammet har bl a presenterats av Niklas på svenska entomologmötet

i Sparresäter 2011. Det går ut på att den som seriöst samlar grupper som signifikant kan berika NRM:s samlingar kan skriva avtal med NRM vad gäller framtida donation av sin samling och då från oss erhålla det material som behövs i form av nålar, skåp, lådor och unit-askar. Man blir också trygg över att veta att ens samling bevaras säkert och kan glädja nya generationer av samlare och andra. I gengäld krävs bland annat att samlaren individnummeretiketterar och digitaliserar sin samling. Det gör att när donationen kommer in i framtiden så kommer den i ett optimalt format som med minimal arbetsinsats kan inkorporeras i huvudsamlingen. Samlingen har dessutom ytterligare värde genom att redan vara digitaliserad och tillgänglig online. Intresserade

av amatörentomologprogrammet kan kontakta Niklas.

Samlingar på nätet

Vi tror att det bland entomologer i landet finns intresse av att få information om samlingar som inkommit till NRM och lanserar därför en ny sida på nätet: www.nrm.se/insektsdonationer.

Här kommer vi lägga ut information och bilder över donationer vi fått in. Omfattningen kommer variera beroende på tid och vad som finns att skriva om olika samlingar och personer. Du kan prenumerera på RSS-flöden från NRMs hemsida och då bli uppmärksammas av din webbläsare när en artikel läggs ut om en ny donation. Läs här om RSS på museet: www.nrm.se/ommuseet/omwebbplatsen/prenumerera. Vi vill också uppmärksamma att det som finns digitaliserat i en ny museigemensam databas går att söka på www.naturarv.se. Sidan är gemensam för flera museer som ingått i ett samarbete för en gemensam samlingsdatabas som "naturarv" hämtar informationen från med 24 timmars intervall. Naturarv visar också foton på de objekt som finns fotograferade, framförallt typer. Felaktigheter som kan förekomma tar vi tacksamt emot information om och de kan rapporteras via en funktion på sidan.

Tyvärr är andelen av våra samlingar som finns digitaliserade mycket liten och det beror på begränsade personalresurser och på att digitalisering är mycket tidskrävande. I dagsläget prioriterar vi att digitalisera typmaterial och material som går ut på lån. Tanken är att i framtiden erbjuda även amatörsamlaren att digitalisera sina egna djur online mot samma databas som museerna använder. Det skulle innebära att den dag samlingen doneras är djuren redan digitaliserade. Utvecklingen och färdigställandet av denna del ligger troligen ett par år fram i tiden, men vi hoppas det ska bli ett enormt uppsving i donationshanteringen. De begränsade personalresurserna gör också att arbetet med att ta hand om donationer och att inkorporera dem i den svenska samlingen eller världssamlingen tar många år. Vissa delar av Lars Huggerts samling som inkom 2006 är t ex fortfarande inte helt insorterad.

Figur 4. Långvarig volontär och Tenebrionid-specialist Julio Ferrer i samtal med Stig Lundberg i Entomologens fotorum.

Long-time-volunteer and Tenebrionid specialist Julio Ferrer in conversation with Coleopterist Stig Lundberg, Luleå, in the photoroom of the Entomology collections, NRM.

Volontärer

Vi får en hel del hjälp av frivilliga volontärer med samlingarna och det är vi oerhört tacksamma för. Hans-Erik Wanntorp har t ex gjort ett enormt värdefullt arbete med de svenska bladbagge- och vivelsamlingarna (Fig. 3a). Carl-Cedric Coulianos har likaså bearbetat svenska Hemiptera-samlingen och bestämt upp och kontrollbestämt allt material. Carl-Cedric, Ruth Hobro och Gullvy Jonsson hade nyligen en arbetsträff på NRM och bearbetade materialet som inkommit efter Sten Jonsson (minnesord av Persson-Vinnersten mfl 2011). Julio Ferrer har under många år hjälpt till med samlingsarbetet och särskilt världssamlingen av Tenebrionidae är av ypperlig kvalitet tack vare Julio (Fig. 4). Mattias har stått för en omfattande uppsortering av Scarabaeoidea-materialet i samlingarna helt på volontärbasis. Särskilt under första halvan av 1900-talet (under Sjöstedts och Lundblads tid) var tjänsterna på entomologiska avdelningen få, och en stor del av arbetet i samlingarna utfördes av frivilligt gästande amatörer och forskare med jobb på annat håll. Det ökade välståndet i landet

Figur 5. Hymenopteradagen 13 november 2011 drog många intresserade, här samlade i Entomologens lunchrum.

The Hymenoptera-day 13th of November 2011 attracted many enthusiasts, here gathered in the Entomology lunchroom, NRM.

under efterkrigstiden såg fler tjänster och mindre obetalt arbete på avdelningen under andra halvan av 1900-talet, men idag har pendeln åter svängt och tjänsterna är betydligt färre och anställningarna ofta prekära. Åter är frivilliga insatser kvantitativt och kvalitativt avgörande.

Lepidoptera-samlingen är i dagsläget tyvärr inte i bra ordning. Efter att Bert Gustafsson gått i pension har besparingar drabbat entomologen och ingen ny tjänst har utlysts. Samlingen har stängts för låneverksamhet och är bara tillgänglig för studier på plats. Lepidoptera-donationer ackumuleras utan att de insorteras i svenska samlingen eller världssamlingen, oordningen förvärras. Trots att vi anser att det är statens skyldighet att skjuta till resurser för att på ett ansvarsfullt sätt förvalta det natur- och kulturarv vi gemensamt äger är nöden uppfinningarernas moder. Finns det fjärilsintresserade bland ETs läsare som kan tänka sig frivilligt arbete med NRMs (och svenska folkets) fjärilssamling, obestämt material, insortering av Lepidoptera donationer mm så är ni varmt välkomna att höra av er. Det gäller också om man är intresserad av andra grupper. Frivilligt arbete är ingen nyhet för amatörentomologer även om man tycker att det kompetenta arbetet borde vara värt en rimlig ersättning. För frivilligarbetarna vid NRM kan vi dock erbjuda en stimulerande entomologisk miljö och gemenskap och direkt tillgång till referenssamlingarna, entomologiskt bibliotek, makrofotoutrustning m m. Vi ser också till att när medel eller tjänster blir tillgängliga ska

de spridas till forum som www.sef.nu och lokalföreningar. Vi är tacksamma för all hjälp vi kan få, men har inte gett upp hoppet om att våra påtryckningar på beslutsfattare och överordnade ska ge resultat framöver och att senaste årens nedåtgående spiral på personalsidan ska vända uppåt igen.

Berikandet och kompletterandet av NRMs samlingar bygger på två komponenter. Det är dels insamlingar från museet egen personal, ofta genom forskningsexpeditioner till tropiska eller subtropiska områden, och dels donationer och bidrag från privatpersoner. Under 1800- och en stor del av 1900-talet var det kanske första delen som var övervägande för berikandet av samlingarna. Det ökande entomologiska intresset bland allmänheten på senare hälften av 1900-talet och som fortsätter oförminskat på 2000-talet gör att vi förutspår att amatörentomologers donationer mer och mer kommer stå för berikandet av samlingarna. Särskilt gäller det för att förbättra och berika den nationella svenska referenssamlingen med beläggsexemplar av alla i Sverige förekommande arter.

Gruppträffar

Vi har de senaste åren ökat engagemanget med amatörentomologer bland annat genom taxonspecifika träffar vi anordnat på NRM. Första dagen var en Hymenoptera-dag som anordnades av Hege tillsammans med Mattias, Julia Stigenberg och Seraina Klopstein den 13 November 2011 med 30 deltagare (Fig. 5). Meningen med

Figur 6. Huvuddelen av Jan Olssons svenska samling var organiserad i tre låga möbler vardera med 18 lådor. Fem av de sex synliga lådorna visar delar av Staphylinidae-samlingen.

The main part of Jan Olsson's Swedish Coleoptera collection was organized in three low standing furnitures, each with 18 drawers. Five of the six visible drawers show the Staphylinidae collection.

dagen var att knyta ihop alla som har ett intresse för steklar i Sverige i ett informellt sammanhang där det skulle rymmas diskussioner, visning av samlingarna och föredrag. Mötet togs väl emot och har lett till en ökad kontakt mellan stekelgruppen på NRM och andra stekelintresserade i landet och kanske ett ökat intresse av att bidra till samlingarna. Gunnar Hallins donation är ett exempel på en donation som initierades i samband med stekeldagen. Året därpå följde Diptera-träffen som Yngve anordnade i samarbete med Artdatabanken och Malaisefällprojektet med 49 deltagare. Det var två för alla mycket inspirerande och stimulerande heldagar där deltagarna fick knyta kontakter och diskutera, fick höra föredrag och blev förevisade samlingarna, biblioteket mm. Vår förhoppning är att dessa träffar kan stimulera till mer samarbete och interaktioner mellan NRM och amatörentomologer. Istället för att skämmas för luckor i svenska samlingen vill vi aktivt visa upp de tomma unitaskarna och utmanar/välkomnar alla bidrag som kan komplettera den svenska samlingen till att bli en så komplett referenssamling som möjligt. Väl mött på framtida dagar för olika insektordningar!

Figur 7. En av originallådorna i Jan Olssons samling med utländskt material innan djuren fått donationsetiketter och blivit överförda till unitaskar. Här mestadels obestämde Chrysomelidae, Bruchidae, Anthicidae, Mordellidae samt några artbestämde Cleridae överst.

One of the original drawers in Jan Olsson's collection with non-swedish material before the specimens were given donation labels and transferred to unit trays. Here mostly unidentified Chrysomelidae, Bruchidae, Anthicidae, Mordellidae and a few identified Cleridae at the top.

Exempel på en omhändertagen donation

I april 2013 fick Naturhistoriska Riksmuseet motta en skalbaggsamling som donation av Jan Olsson, boende i Vallentuna. Jan samlade flitigt skalbaggar under 80- och 90-talet, men uppslukas sedan några år helt av släktforskning istället för av skalbaggar, så Jan var mogen att donera sin samling till Riksmuseet. Johannes och Niklas åkte ut och hämtade samlingen den 24 april. Samlingen bestod av tre låga möbler, vardera med 18 lådor, med huvuddelen av svenska samlingen (Fig. 6), 20 separata lådor med

Figur 8. Det utländska materialet från Jan Olssons samling har fått donationsetiketter och blivit överfört till ett unitask-system i riksmuseets standardlådor. Här en låda med obestämda kortvingar från Medelhavsområdet.

The non-Swedish material from Jan Olsson's collection has been given donation labels and transferred to unit trays into NRM's standard-sized drawers. Here a drawer with unidentified Staphylinids from the Mediterranean region.

främst svenska Curculionidae och Carabidae, samt ytterligare 17 separata lådor med utländska djur (Fig. 7).

Samlingen var i mycket bra skick, allt material utsökt monterat, etiketterat och ordnat, med en minimal backlog på två serier monterade men oetiketterade djur (etikett bara på första djuret), och en handfull rör med omonterade djur från bla sällning i Skåne. Samlingen var i stort sett fri från ängerangrepp.

I ett första steg har nu den utländska delen av samlingen (Fig. 7-9) tagits om hand av Johannes. Jan hade utomlands framförallt samlat på flera av de större öarna i Medelhavet på 80- och 90-talet: Sardinien, Sicilien, Cypern, Korfu och Kreta. Det utomeuropeiska materialet bestod av insamlingar i USA (Florida, Kalifornien) och på Barbados. Största delen av det utländska materialet var obestämt förutom Tenebrionidae (det. Julio Ferrer), Aphodiinae (det. Mattias Forshage), Cerambycidae och enstaka andra. Det utländska materialet bestod av totalt 6796 skalbaggar från närmare 80 familjer. Carabidae (1186 individer) och Staphylinidae (1028) dominerade det utländska materialet, följt av Curculionidae (567), Chrysomelidae (524), Ap-

Figur 9. Alla tre i Europa förekommande arter av Mycteridae insamlade av Jan Olsson: *Mycterus tibialis* Küster, 1850 (det. J. Olsson) från Korfu uppe till vänster, *Mycterus umbellatarum* (Fabricius, 1787) (det. J. Bergsten) från Sardinien uppe till höger och *Mycterus curculioides* (Fabricius, 1781) (det. J. Bergsten) med det vivellik utdragna snytet från Kreta nedre raden. Familjen finns inte i Sverige men *M. curculioides* som går längst norrut är känd bla från England och Lettland. *Mycterus*-arterna är mycket variabla i storlek och färg, även inom en och samma art (alla tre mellan ca 5 och 10 mm). Ett trevligt tillskott till riksmuseets Mycteridae-samling, även om arterna redan fanns representerade.

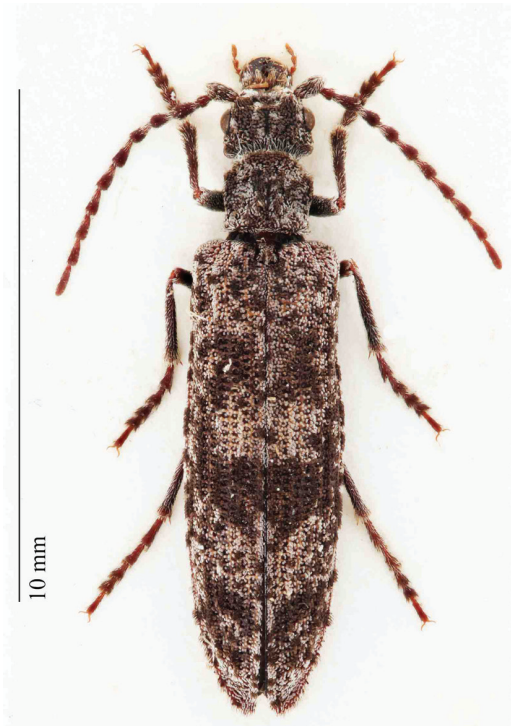
All three Mycteridae species of Europe collected by Jan Olsson: *Mycterus tibialis* Küster, 1850 (det. J. Olsson) from Korfu (upper left), *Mycterus umbellatarum* (Fabricius, 1787) (det. J. Bergsten) from Sardinia (upper right) and *Mycterus curculioides* (Fabricius, 1781) (det. J. Bergsten) with the weevil-like elongated snout from Crete (lower row). The family does not occur in Sweden but is known from England and Latvia. The *Mycterus*-species are very variable in size and colour, also within species (all between approx. 5-10 mm). A nice contribution to the Mycteridae collection of NRM, although the species were already represented.

ionidae (436), Bruchidae (305), Cerambycidae (293), Buprestidae (278), Tenebrionidae (264) och Anthicidae (195).

Guldkorn i samlingen

Bland det obestämda materialet hittades några riktiga guldkorn. *Priacma serrata* (LeConte, 1861) (Cupedidae) är en skalbagge tillhörande underordningen Archostemata med mindre än hundra arter i världen och bara ett fåtal finns representerade i riksmuseets samlingar (Fig. 10). Eftersom de äldsta skalbaggsfossilerna hör till Archostemata, så är gruppen särskilt intressant ur ett evolutionärt perspektiv. Då *Priacma serrata* kanske är den enklaste arten att få tag på färskt material av i Nordamerika, blev arten förra året

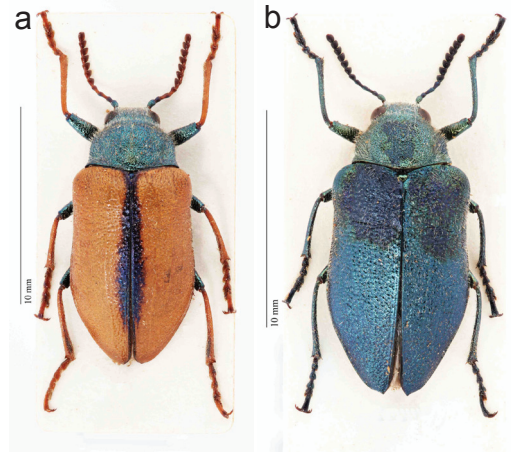

Figur 10. Den archostemata skalbaggen *Priacma serrata* (LeConte, 1861) (Cupedidae) från Kalifornien. Samlad av Jan Olsson 6 juni 1991.

The Archostematan beetle *Priacma serrata* (LeConte, 1861) (Cupedidae) from California. Collected by Jan Olsson June 6 1991.

den andra skalbaggsarten att få hela sitt genom sekvenserat (den första var mjölbaggen *Tribolium castaneum* Herbst, 1797). *Priacma serrata* var ett nytt släkte och art för Riksmuseets samlingar.

Jan hade tagit *Priacma*-exemplaret i Kalifornien -91. Från samma resa hade Jan samlat in fyra medelstora baggar som först gav Johannes huvudbry i några dagar tills efterforskningar gav resultat och slutsatsen blev att det rörde sig om *Schizopus laetus*, en art av familjen ”falska praktbaggar”, Schizopodidae (Fig. 11). Familjen, som hör till överfamiljen Buprestoidea, betraktades tidigare som en underfamilj till praktbaggar och finns bara i ökenområden i sydvästra Nordamerika; Kalifornien, Arizona, Nevada, Mexico.

Figur 11. Till vänster hane och till höger hona av *Schizopus laetus* LeConte, 1858, familjen Schizopodidae (”falska praktbaggar”). Samlad av Jan Olsson 31 maj 1991 i San Bernardino county, södra Kalifornien.

Male (left) and female (right) of *Schizopus laetus* LeConte, 1858, family Schizopodidae. Collected by Jan Olsson May 31 1991 in San Bernardino county, south California.

Mycket lite är känt om arternas biologi, särskilt vad gäller larvstadiet, men de vuxna påträffas i blommor av olika ökenväxter. Detta var faktiskt en ny familj för riksmuseets samlingar - inte illa! Generellt är riksmuseets entomologiska samlingar inte starka på nord-amerikanskt material, så detta var trevliga tillskott.

Allt det utländska materialet har nu fått en donationsetikett som för all framtid kopplar ihop varje enskild individ med Jan Olssons samling och donation, även efter att den sorterats in i världssamlingen (Fig. 12). Donationen som var den första under 2013 har fått löpnumret 2013-NHRS-001. Obestämt material sorteras tillsvidare in under respektive familj i världssamlingen. Då dataregistrering är ett tidskrävande moment prioriteras i nuläget framförallt typmaterial från de historiska samlingarna, men vissa utvalda djur från donationen har även registrerats i museets databas, och har då fått ett unikt katalognummer. Efter att de registrerats så kan Jan Olsson och alla med internetuppkoppling söka upp information om djuren i samlingen på www.naturarv.se. Pröva själv t ex

genom att gå till sidan och i sökrutan skriva *Prisca*.

Jan hade koden "OLJS" i den klassiska ZOO-TAX-lista över namnkoder för rapportörer, insamlare och bestämmare i Norden (Cederholm 1978), och det står tryckt på alla hans etiketter. Listan administreras sedan en tid av Riksmuseet och fyrbokstavskoden, följt av nio siffror, används som grund för att generera unika katalognummerserier vid dataregistrering. Den som vill individregistrera sin samling och har en etablerad namnkod i listan kan själv generera och administrera sin serie så alla insamlade djur får ett nummer som är unikt inte bara i sin egen samling utan i hela Norden. Beteckningen före bindestrecket i koden indikerar museitillhörighet och vet man att man i framtiden kommer vilja donera sin samling till något visst museum (varvid upprättandet av ett kontrakt kan vara lämpligt) kan man använda det museets akronym i koden. På så sätt blir individnumret inte bara unikt i Norden utan i hela världen. Jan hade tex själv kunnat individregistrera sina utländska djur med nummerserien "NHRS-OLJS000000001" till "NHRS-OLJS000006796".

Å Naturhistoriska Riksmuseets vägnar riktar vi ett stort tack till Jan Olsson för denna värdefulla donation, samt till alla andra donatorer som genom åren gjort värdefulla donationer till museet! Dessa är nu del av det svenska folkets natur- och kulturarv, samlingar som vi ansvarar för att vårda, ordna och tillgängliggöra för dagens och framtida generationer av forskare, amatörer och allmänhet.

Referenser

- Bartsch, H., Binkiewicz, E., Rådén, A. & Nasibov, E. 2009. Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Tvåvingar: Blomflugor: del 1 och 2 – Art-databanken, SLU, Uppsala.
- Cederholm, L. 1978. Namnkoder - ett förslag till enhetliga personangivelser inom biologin. – Entomologisk Tidskrift 99: 135-141.
- Eriksson, O.E. 2003. Lars Huggert 1942-2003, pionjär inom forskningen kring Laboulbeniales i Sverige. – Jordstjärnan 24: 24-27.
- Nilsson, A.N. & Pettersson, R. 2003. Farväl Lars! – Natur i Norr 22: 59.
- NRM 1916. Naturhistoriska Riksmuseets historia. Dess uppkomst och utveckling. – Almqvist & Wiksell, Stockholm.

Figur 12. Varje individ får en donationsetikett och när den registreras också en etikett med ett unikt katalognummer tex "NHRS-JLKB000021034". Dykarskalbagarna *Celina grossula* LeConte, 1863 och *Celina imitatrix* Young, 1979 (Dytiscidae) var även dessa nya för Riksmuseets samlingar.

Every specimen gets a donation label and when it is databased also a unique catalogue number, e.g. "NHRS-JLKB000021034". The Dytiscid beetles *Celina grossula* LeConte, 1863 and *Celina imitatrix* Young, 1979, were new for NRM's Coleoptera collection.

- NRM 1989. Naturen berättar. Utveckling och forskning vid Naturhistoriska Riksmuseet. – Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm.
- Nyholm, T. 1956. Föreningsmeddelanden. – Entomologisk Tidskrift 77: 221-227.
- Persson-Vinnersten, T., Eriksson, S., Lejfelt, K., Pettersson, J. & Andersson, G. 2011. Minnesord: Sten Jonsson 1929-2010. – Entomologisk Tidskrift 132: 35-38.
- Struwe, I. 2011. In memoriam Hans Bartsch, 1941-2011. Han som älskade sol och blommor. – Fauna och Flora 106: 40-42.
- Sörensson, M. 2003. Lars Huggert in memoriam. – Entomologisk Tidskrift 124: 253-254.